

50.

1. Խաչկան՝ „Le monde oriental.“ կ. ՁՁ
„Elymologies indo-européennes.“ Համ. Տ կը ցուց-
նեմ, կամ (Goliuchowski Հայ. անուածութիւն, goliuch-
գրաբար շ(ր)աբւ = gołuszk-էն ելած պալալ- և-
ութիւնսկանն (Տառ. Հայուած եւ կառ. Kinsky
անուններուն Հայութեան դրաւ այ կը խօսի՛:

2. Հայ. կըրսաւ եւ կըրս ըստ Միհիթարեանց
մեծ բանարանի իրարու հետ կապահնին. Այս
մասնաւթիւն ալ Միհիթարեանց ծանօթ գիտա-
հանճարքի վիպու մէ՛ հոչչեն Էլ. Համա 5 անդ
կը ցոյցնեմ, որպէս Ետև դ. Gramme, Aehren-
stachelch. Տրա. gramma „Haarspitze“ կ. 4:

3. ԻՓ. Համ. 19=20 Հայ. Քիշ-բառի բացատրութեան վերը մէջուտծէն տաղբեր ճամբան ալ կը գտնեմ, Քիշ-ը Քիշու-ի հետ *ՏՄՌԻ-էն առաջ. ՏՄՌՈՅ եւ անը պատասխուն:

4. IE. Համ. 4 էւ բառն ալ *su- i-n-էն
կը բացարեմ, հման. Տիոլ. svíPn „brûler, être
en feu” եւան:

5. MSL 15, 136 (*ζωσ.* 1) ζωγ. ἐτίλετ-
μωντερ *erēip-āros-էն կը բացարեմ առ յուն.
ἐρειπω „renverser“ եւային:

6. Անդ (համ. 2) հայ. -արտօ-դի *agro-audis-
էն . *արտօլ երգու (թռչուն) նիսնշանակութեան
կը հասնիմ¹:

Budapest, Ungarn
(I Karátsonyi uteza 6).

11 Յուլիսի 1908:

(四)

1690 ԿԱՐԵՎՈՐԱՅԻ

۹۶۸

ՀԱՅԿԱՍՏԻ ԲՈՒԺՊՐՈՒՅԹՆԵՐՆԵՐԸ

1

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆ

1.

1. Հայ, ից ած, եւ գոյ, հնդեւը, զմ-սկի-էն է
ըստ իս *(Եղին բան) ընդող նիսանշանակութեամբ
առ յուն. ծօնլու չծառայ, գութ. լայճան լընել,
Ներկայ նաեւ ուղարկուից, բառուից, հայելուից,
վշտուից եւ պայնի մեջ (հնդեւը, մի մայ Հայ,
լով, ինչպես երկուս, *իս հնդեւը, գծնու երկուու),
Բացարարթիւնը իրաշապէս արգէն Մաթ. 8,
9-ի, չալ լեցա . . . դի ծօնլա մօն Պուղօս
ուու, չալ ուուէ գութ. թարգմանութեան մեջ
յահ զուա. . . դու մալա meinamma : тавеи
յата, յահ լոյնի՞ ուուած էր:

4. Всю республиканскую литературу, а также письменные и
литературные произведения национальных языков, включая
языки народов СССР, в том числе в переводе на русский язык.

2. Հարեւը. *vert "շշել (tourner), հարեւ.
լառ, vertere եւպիլն նվազ-ի մէջ *ver եպա.
*vert-mcn, *vert-mq > *ver-men > *vere-men
= սու. ըրմու "ժամանակի իր շրջան (tour,
course, mouvement), (ժամանակի ի վեց
շակրագետակ)։

3. *Lam. piscis* (*is*) "Ճակին, գութ. fish, քրտ. եւլյան *fisc*, բրեր. *iuse* (եղ. սեռ.) էise, իրպ. *լըրծուն (ասանուն մը), սկր. *piccalas*, *picciola*-*s* լըրծուն, ի Տես հազարեւու ի Համափակսու, հման. Uhlenbeck սկր. *runap*. 165 (Walde 470).

Արմ.-ը մի եւ նոյն է շատ իւ լատ. *hibo* (-ere) “*սփածեմ*” = **pīobō-ի* **pōi* (**pō*), **pī* սփածեմ հետո (*հման*. նաև *սկր.* յի թիւ “կը խէց, իքեր, *ibid*”) *L.* *piscis* եւ *պլիլ* **pī-skhl-* սփածեւն:

4. TéteNY 'mbEgUj aHnOnC (Budapest-ի մօտ), հայ. Են բացատրելի է = ԱՐԵՆԻ առ ԲԱՐ ։ ՍՈԽԱՄԱԽՈՎՆ (Ագ. 479)։

Zeitung für Psychologie, 1900, 1, 1-12.

5. Σετωπρερμάκιν έ (βίνχαξιν Σωσιδέ
Σωγ. Βού-β, Βού-β λρέν ρολδένε *goldene Adler* ("ωδ.
ωλ arany ér") συζητώνται επίσης: Βούν. αιγαρόποιερ
*⁺αρφέιν Σωσιδέ, λρέν λρέφ. φωνήρ μορφ. πε-
νεντωρού, ίσιν. ωλ emorodé-θ δεν moroídi, mortice
ωλ γιωναλέ λην των (mora "μορ-", ή υπρ-ειδή
τική, πρ. ιωνάν. ωλ μόρον, λε Σωγ. ωλ λερ ισιδ.
λιστ. πότην *υθωρέθ* ή, λε Σωγ. έβενον-β ίσιν.
mora" επιπλαφ, Σωιάντην θεάνταν ανθίνεν *⁺αρ-θ
ιεκ Βού-β λρέν των. Σωγ. ίφ ιλξ.

6. *Bougħiex* "ubebnej u minnha 1-ixx kien. *Bougħad-hi* m'du,
Bougħad-hi "fa-waqqa' fuq il-żonqarha" q-tiewa.
Tolna "Bekk-ja-nu-ka t-ix-xi kien minn-hi. *Bekk-* "Wa-
mawża" fuq-tilu. "Għidnej waqt boksi. U-va u-*tabek*
sej-jeppu". Kien minn-wa minn-hi. Bissu warha u "iż-żeorr kien, qiegħi
u minn-hu minn-hi. *Sħekkha* minn-hu. *Kien minn-hi* m'du.

2.

1. Հայ. բաւ (Ք) "կեռաս" (ա. քիրազ եւ ֆիննէ) հնդեւու. *ձհա-Ա-նէն է լսան ին առ պիւօծ
"այտնաւու" հման. յուն. վթէան "strotze, flesse
über" լսա. ինու "Հոսել, եւային (Walde 2.2):
2. Հայ. ոսնէ (ս-արմ.), յուն. σπόργασ-ի
հետ այնափ կապ ունի, որ *քրոնց-ի մաս
ինքնայ-ի մը կար նաև ձեւ մըն առանց Տ շար-
ժականի քրոնց, որմէ Կոսմէ: Կմ. "սպոնսէ եւ
պանուն-էն խառաւած է ոսնէ:

3. Lidén, Arm. Stud. 49 გხოსტი სუ-
ლუმერტ-ზ მღვ დანიად ც ლ (ზ კამ ა) ც
კუს. ლასი, ალ-ფოს, აგრევა ხუალ-ზ გხოს ჰ
ჰუსაჭ:

կազ ունի ըստ իս (ց-ն յօշեց-ի մէջ յաճախական է):

4. Հայ. քուր-ը (սարմ.) հիծ-էն է ըստ իս, որ չ շարժական ուլ *s-pho³ եղաւ նիշոյ-ի մէջ, որ ձեւին ազդ-եան տակ *բուր-ի տեղ ալ վերաբերական գուր գործածուեցաւ: Արմ.-ը մի եւ այս է հնդեւը, նիծ սորցընելու (Siebs KZ. 37, 307)-ի *իհծ-նիմոց-ին հետ այլպէս, որ քուր-ի նիշանակութիւն *չորսցեալու էր:

5. Ինչպէս Ք-ԿՐ-ԱՐ, Գրի-սոր եւայլն ուրագուն պարմ-հառաւ-էն է առ որ, ըսր, որ ազգ, նշանակելով հայոց սուր արմա (Արմենոց)-ի բառն է որ մարմին պէս բռն հայ *որ մին-ն փայ կը ցուցէ:

6. Հայ. քոյր (-ց)-ը Bugge IF 1, 455 լստ. findo եւ պայմենով ալ կը կապէ: Այս բառն ալ կարելի է բբը չ շարժականի հետեւանքը, որով *իհծ-էն եղաւ *s-phoid եւ յեղոյ զատ ալ վերաբերական *phoid, *phoid- եւ *phoidis = փայտ, բսի պայմին գուրց թի սիդիքով *զիթիլ-> զիթի- > քրիթ- եւ եղաւ (թ-ն առ թօ) < արօ>, հման պիդ- նոյնպէս -ք-ինեան կապելու-էն:

3.

1. Գուցէ Lidén Arm. Stud. ունի իրաւունք (ոչ եւ IF 18), որ հայ. ան-է-ն *ան-ղեն լատ. պամուս մի եւ նոյն արմ.-էն է:

Ան ամենը հայ. բառն նիշանակութիւն *հոգին էր եւ *մարմին եւ անտօն, նշանակութիւններ երկրորդական են:

Այս ըստը նշանակութեանց յուն. անտօն ալ կը պարզէ, որ թօ-ը ընդունելութիւն է ըստ իս հնդեւը, *առ (պաշ) *չնչելու արմատն, *անձն (հոգին) նիշանակութեամբ:

2. Յուն. չօժ-մօս “աշխարհ-ն” ըստ Walde-ի 136 *կօշ-ս-ոտ-ս-էն է, իսկ եղ. սեռ-ը չօժմօս -տօ- վերջաւորութեան “տօ-ս ձեւակցութիւն է ըստ իս առանց եղ. սեռ-ի սովորած -ու- վերջաւորութեան:

Եղ. ուղղ-ի -ս անուն ընուշ ձեւը յնոտի պէս Տ-արմ.-ներուն վերջը գալ:

3. Հայ. իրուր “կտրելու” երկրորդ տառադասութեամբ ցեցին է, որմէ փոխ առնուած պիտի ըլլայ մատ. ցօձօր “փոխ, խորք”:

4. Հայ. սարուր “որ վերջաւորութիւնը չորրորդ-էն ունի, արմ. ն է սո-առ էլիօն, որմէ կօ, կրկնուած *կօ-կ, հման. մամ. ուղլակլո “սո-սորուր առ ոյց զնչելո”:

5. Հայ. լուս-էն փոխ առնուած է մամ. som (= ծօմ), չփ տեղ մամ. ծով, հման. տէօն = մամ. փոխ առնուած soł (չօկ) ըստ իս հայ նիշ-էն փոխ առնուած է:

6. Հայ. սարիւ “մանր ոչիլու” հնդեւը. *math-ilos էր *ու նուազականով առ. mando “ծամելու” առանց ո միջն վերջաւորութեամբ եւ մ-ի տեղ թիով:

4.

1. Հայ. հոյր եղ. ուղղ. եւ մի եւ նոյն ժամանակ եղ. կոչ. հոյրվիլ ալ է: Յուն.-ը պատիջ եւ իրը կոչ. “պատերու անենապով (ինչպէս անյօր, կոչ. անըր = հայ. այշ), հնդեւը. միմիզոր այս առորդ ձեւակութիւններ աւելի հապատակիմ կերպով պահած է:

2. Գրաբ. մէրեմ-էն աշխ. միջ մէջ մէրեն եղաւ հման. փոխութեան վրայ մամ. որպէս ենք, հիմայ ուղարկու *ուղարկութիւն տեղ, նոյնակա մամ. սշերևն կողմիւնք ուրակ “կը գերաք ժնունիկ վախնանք, ձնունի վարին գրաբ. մէր-էն ալ էւ մէրեմ, էւ ուրին+ եւայլն ձեւերուն ազդ-եան տակ աշխարհ-ի մէջ մէրեն եղաւ:

3. Լիտ. արկէլիս “բու” էլիս նուազուկան որ ար եւ ան մասեր ունի. առողջիք հնդեւը. *պրուն, երկրորդ-էն սոց-էն առ լիտ. վակարաս “իրկուն, *պրէկրպյին (իրկուան) թալուներէն մին նիշանակութեամբ հման. նշան.-եան վրայ լստ. ուժուած “բու” եւ ոչ “գէչելու”:

4. Տրանս.-հայ. բէրլլէվ’ (*perilim) *բէրլլէլ էմ-էն է, եւ-տեղ բու-ով, որ այս գաւառականի մէջ է եղաւ. Այս փոփոխութիւն վերաբերական է, հման. գրաբ. ընդրէվ *ընդրէվոց, իսկ ընդրէց (ըսոյ աշխ. ընդրէվ ընդրէվ ձեւին մէջ գտնուող և ձայնին նարան տակ):

5. Տրանս.-հայ. իւ դամ (յու ձամ) կիլիկան իսուով է՛, իսկ ար.-հայ իւ մէրէմ “կը սիրեմ” իւ-նուով է՛ մէր-էն մէրէմ նարմատական ի-ին ազդ-եան տակ:

Այս էն ալ *կու-էն է վերաբերական փոփոխութեամբ, *կու-մէրէմ, մէջ բռուի նու-ին հետ մի եւ նոյն է հնդեւը. զ. ո. կու-էն իւնչ եւայլն, *իւ մէրէմ գտնուող:

6. Այս իւ մասնիկը հիմայ եւ-իւ-ին-ի մէջ գտնուող իւ-ին հետ մի եւ նոյն է հնդեւը. *մնուն-էն, իւ դամ “կրկին անդամ տամ” նշանակելով սկզբնաբար:

5.

1. Հայ. իւսոյ-ն այ-վերջաւորութիւնը հնդեւը. ձեւ-էն ունի, հման. ծուոյ = *ցրտէն ըստ Lidén-ի Arm. Stud. իսկ իւս-արմ.-ը հնդեւը. *phend “կապել”, էր պայպէս, որ չ շարժականի պիդին-էն եղաւ *s-phend, ոյեայու տանց օ շարժականի ալ գործածուած *phend եւ սովու ընդակեալ *phendis եղաւ, որմէ *իւստեաս-ի մէջ:

2. Հայ. սուր *սիւր կամ *սուներ էր *կէ հօ սուր ըլլայ-ն, էն ո ընդարձակութեամբ եւ հնդեւը ը-րօ-ս = հայ. առ վերջաւորութեամբ, իրը “*ծուու, գագաթն գլիոյ”:

1. Այսինքն իւ գետ միջն հայ.-ի մէջ ընդհանրապէս ալ ի գործածութեան թացած է երբ գրաբ. ժողովուակն *կսի լարանակութիւն:

3. Հայ. *ուլը բառ իս առ *մեմօս = "միս" *"պատկանակալով"*, *դմածհեր-էն է, որմէ *առժհեր, *ասժիք, *ասժիք ձի-ընդարձակովթեամբ է:

4. Հայ. *ովի (սու-ոյ) *օվի-ի տեղ առ Արտաւորելով փայլել-էն է բառ իս *աւս-ց-իցօս-էն, որուն մօն նիշայ-էն փոխառն. vaski "երկաթ" եւ մաս. vas "նոյնը նիշայ", *ասկի-ի փոյ կը ցուցնեն, որ առես-ի այլշիքագովթիքն է աս ձեռվու Այսպիս հայ. *ովի եւ լսու. aurum = *aurom եւ այլ մի եւ նոյն արմ.-էն կը ծագեն:

5. Լատ. *ficus* "թուզ", հնդեւր. *dñē-qos-էն է, իբր. "ծծագ" (պտուզ) առ. լատ. *felare*, *filius*, յուն. θῆλή, հայ. գիեմ, (հայ. նոյն բառը *τέλι, թէից էր):

6. Հայ. Բուշ ընդունի ազգ-եան տակ ունի շնչ *իւսու-ի տեղ, որ իւ-ով *զի-ի տեղն սիրեն եւ տեսեւ եւ այսպէս համեմատեի է յուն. Ծոխու (*Ծոնկոմ) (բէօսու. ՇԽՈՎ) "Թուզ" = *tukom* եւ սուքա, սուշչ "թզնի", ի հետ առ. *թիլ "պտուզ", նոյն արմ.-էն է հնկու. լիկ "cucurbitis" = *tukos* (մատ. փոխ առն, լոկ):

6.

1. Յուն. φάτνη, πάδηγη մասուր (crèche, mangeoir), *bñgdmnā-էն է ըստ իս առ *bñhend "կապելու անառունները մասուր կապուած ըլլարով ուտելու համար. Ըեշրջ յուն-ի մեջ առաջին վանկը քանցած է յետոյ, վերջին վանի մեջ գտնուող ճայնաւորը դ երկար ըլլարով (փառնօվ երկրորդական նշանակութեան ունի միայն ֆատնդ-ի նշանակութեան ազգ-եան տակ):

2. Հայ. յ-օր-ուն-ց-է, յ-օր-ուն-ց = հայ. յ = է նախերիս շինուած բառն է հնդեւր. աւր-շն-իւ-օ-էն, ուր *առ լսու. առօն "bin beginrig"-ի հետ համեմատեի է ըստ իս:

3. Հայ. Գեցրէմ *հեծ = հնդեւր. *megā-ն ունի -re, o -ով = *megāre(ye)mī, ձեւապէս, մի եւ նոյն է նորա հետ յուն. մեշարօն լւշ. "խոց, սրահ" = հնդեւր. *megārō-m, սկզբնաբար *մեծր (խոց, սրահ), հնդեւր. եզ. գործիական հոլովն ալ մեծաւ = հնդեւր. *megā-ի:

4. Յուն. μέγας, μεγάλη μέγα, "մեծ" ալ հնդեւր. *mēgā + s, *mēgā + lā, mēgā էր, ուր էտ-ը բեցալդ փոխուած շեշտ միջն վանկին վրայ յետոյ ընդունած է, վերջին վանկի (γ) երկար ըլլարով: Սկզբնական արմ.-ը բեցալդ միջն սրահը է: Ամենահին հնդեւր. ի մեջ ուր էտ- եւ վէլ-ը գեռ տարրերուած չեր:

5. Յուն. μάχη "պատերազմ"-ի շեշտն ալ յուն-ի մեջ փոխուած բեցալդ-ի պէս նոյն պատման առ հնդեւր. *ποργῆα շեշտն վերջին վանկի վրայ պահանջելով:

6. Հայ. Եւնջ հնդեւր. *el-en-չօ-էն է առ ապս. ալան "այրիլ", լատ. ad-ölere եւ եւայլն (արմ. և օլ "այրելու այրիլու", որմէ չելաւ ալ, իբր. "այրոլ"), այս տունկ այրալ ցաւ մը պատ-

ճառելով, "Նշանակութեան, վրայ հման. լատ. urtica "եղինջ", (Walde 692), զոր Vanicek 278 լատ. սրո-ի հետ կը կապէ:

7.

1. Ինչպէս հայ. Տարամին մադն բառէն է, յուն-ի մէջն ալ ճակտուօչ-էն է ծալունաւ "մատամի": Գութ. függvaguld (Ղուկ. 15, 22) դ. Finger "մասն" եւ Gold "ոսկի բառերու բարդոթիւն է:

2. Ինչպէս հրամ. եզ երկը. անձին մէջ հայ. Քերն ունինք յուն. փէթ = հնդեւր. *bñlere-ի գէմը, որ արմ.-ն է միայն առանց որ եւ ից է միջնաւորութեան օ-արմ.-ներուն եղ. կոչական ալ արմատական օ ով, էր հնդեւր.ի մէր, հման. Պ. յուն. ծծածկած մշած (առ եզ. ուղղ. ծծածկած-օ ցախ-օ): Ասուչէն լատ. (Ղուկ. 18, 19), հման. Նաեւ ձշանէ ծովն (Ղուկ. 19, 17), ուր ծօնլը = հնդեւր. *ծօն-լե եզ. Կոչ. է առ ծօնլօս "ծառայ", = հնդեւր. *ծօն-լօս *լոնդն սրուն վրայ ալ վերը:

3. Յուն. օծրանօս օ երկինք, *ar-ի-նօս էն է, էօլ. ծծրանօս ձեռն կը ներկայացն: գոր. օծրանօս չեշտի վրայ օծրանօսի եւ սկզբանառ ա-ի վրայ էօլ. ձրանօս-ի խառնուածք է: Մկր. ναράναս ալ սօր-էն ընդարձակեալ չերես-ին երրորդ այլակարգութիւնը "ծածկելու" նիմանակութեամբ մի եւ նոյն է յուն. բառի հետ չցրնոս հնդեւր. ձեւէն:

4. Հնդեւր. -նէ-արմատական ընդարձակութիւնը կը ցուցնէ յուն. "Առուօս գիր ի պատկանող, նունն սիրառութեալ պատկանուածք է: Մկր. ναράնαս ալ սօր-էն նման արմատ ներէն առնուած (յուն. Առուօս-ի վրայ առնուածք յուն. արմ. լատ. ερωσօ-ի վրայ ալ. Brugmann LF. 22.

5. Յուն. Փլէնա կը սիրեմ, ալ գիշէյա-էն է սի-էն ընդարձակեալ արմ.-էն հման. յուն. Փլիդա չեզ. "համեցյուր, bñil(i)-ող, ինչպէս յուն. խնրա "ալիքը, = *կնուղ ալ կեցո պատուլ, հնդեւր. արմ.-էն):

6. Տարակոյս չկայ այրինք, որ *փլէ-ը *փլէիլ-էն է առ սկր. նեդանի "ցեշում", գորթ. եւթա "խանանելու" լատ. հնդան պատկան կերակութիւնուն վրայ գործածուած էր:

8.

1. Տրանս.-հայ. ժամ ա. սահագ (heure)-ի ժամ "եկեղեցին" ալ կը նշանակէ Ա-ժամնանկ պատարացին նշանակութեան միջնորդութեամբ, հման. երթանք ժամը (erthanički ժամ) "երթանք եկեղեցին":

2. Տրանս.-հայ. իւշեն-յը (յոնկիհեջոյ կը դործածուի իւշ-ու-հայր-ի տեղ), բարդութեան միջն ամսաւորը հսու իյանուու չկըսաւ ամբովազ պէս ի միջն եւ ն բաղաձայներուն, այլ լաւ նշման օրնիքին համեմտն ը-ի մեջ ա-ին ակարաց հետու հնդեւր. թողած:

3. Հայ. մէջ (ցըս) հնդեւր. սկհածիկոս էր, մի եւ նոյն արմ. շ-տիմ-ի հետ առ արմ. *skhejd, լւս scindō:

4. Տրանս.-հայ. գո-ի-բրդայ (kaxarka) “եփող կին” լիչ. kucharka “նոյն էն փոփ առանուած է, արան. Հայ. բէրդէ նոյնպէս պատեր փոփ առանուած է, հմատ. պիտ. առա պրօհ լիտ. ի մէջ ալ կայ րուգաց „Kuchen, Weissbrod (Wiedemann, Handbuch 292 և 312).”

5. Տրանս.-հայ. կըսեն: “Ո-ւ իւնս” սոր = որ տեղ կ'եթթասս այնպէս որ արան. Հայ. ո-ւ-ը իր խանուած եւ ուր-էն առ-ն եւ որ տեղ-էն լ-ն առած է:

6. Տփղիմիցի լրագիրոյն մը (կարծեմ սոր Դարբ.) 1885, տ. վենետիկ Մուրատ-Ռամփոյիկան վարժարանի մէջ հանգստաթեան երկու ամսնական հայ. մլուով օրադուած ըլլալով, կարդացած երմ “կըսեն կորո-ը, որ շատ հետաքրքրական ձեռ մըն է որդիչեւն, իոր չուր-էն եկած ըլլալով, զր.” ամեմ, օրի կ համապատասխանէ: Հին հայ. ժողովրդային իլուն այնպէս *կս կամ կ օր ալ ունեած է, երկու անդամ՝ դործածուած *կւով, ա-մ-էր ի առջեւ եւ եսեւն ալ, (*կրինեալ) ասեմ (իրինեալ) որ սիսիմաստով՝ ինչպէս վերը ցցց առած եմ:

9.

1. Տրանս.-հայ. ուուշուշէ (ուուշուշէ) = dalavuzi “քաղցրեզէն մը ընկուզէն *ուուշուշէ էր ըստ իր իր սուրբընկուզի = *ընկուզէ շնած, (արան.-հայ. ընկուզ թուզ հիմայ ալ կը դործածուի): Առաջն մասն ոչ ուուլ Biestmilch” այլ. ուուլ իր գայ (իս) առ ուում, իսկ չ-առաջ-ի փոփոխութիւնն ընկուզէն այնպէս էր, որ ը-էն եղաւ ա- ուուլ-ին և մայնաւորին ապդ-եան առակ *ուուն-ի մէջ վանին վերըն ինյաւ, յետոյ ուուշուշէն ուուս. Տ ի պէս (ացօ) ի միջ մայնաւորց եղաւ կ. Այսպէս առասաց կողմէրը ընդուած է արդէն իրեն այժման տրանս.-հայ. ուուշուշէ ձեւը:

2. Երկանի թիւր հայ.-ի մէջ կորուած է, բայց ենթադրելու է, որ նիշայ.-ի մէջն ալ կար ունե, նոյն եւ լատ. մատ, ամբօի պէս ձեւեւր *է եւ *օ = ս-վերջառութեամբ, հմատ. երիւ:

Հիմայ յոդն.-ին +ն ալ այնպէս կրնակը բացարկ բացարկել, որ նորդուած *թէ(է)-օ (լիտ. ալ թէ՞ մեց-ը), ի առջ երկական ուուլ եղաւ *թ-ուլ, սորմ մէր եւ այլն:

3. Տրանս.-հայ.-ը երիւու (ergus), վը- (thērs) ձեւով կը դործածէ ընդհանրապէր ալ պյո թիւրը, իրենց հին յոդն. հայց. ձեւեւր (= հնդեւր.-ուն) դործածելով ամեն տեղ:

4. Գրաբ. երեւ երէկ = հնդեւր. *treyes, (նիշայ. ս-ի տեղ ըշ-ով. որմ հս ալ +, ինչպէս մէջ ձեւին մէջ) արան.-հայ. իրեւ ուրէկ՝ եղաւ, հմատ. աշխ. երէկ = յշէրէ, որ իրեն բացարկութիւր նոր մէջ առամով մը, գրաբարին անծանօթ նշանա-

մէջ արան. հայ.-ը է = օ-ի տեղ յէ ունի, հմատ. ար.-սայ. մէջ = miedz, իսկ գծառոր = medzavör (աշխ. ալ մէջ = miedz ար.-հ. լից սիտտե եւային: Տրանս.-հայ.-ի մէջ ուրէկ՝ հնդեւած ըլլալով, *յէրէկ՝ ալ, իր հնագոյն ձեւ ենթադրելու ունինք, որմ յէրէկ տեղ յուղ եղաւ ուրէկ՝ յուղ:

Տրանս.-հայ. ին ալ կայ ել-ի տեղ, որ նոյնպէս *յէրէկ էն ծագած է չ-ի տեղ լուղ շեշտ շունչով վակի մէջ:

5. Տրանս.-հայ. ուուս ձաօ կըսեն ուուս ձաօսուն կ'ու և ճայնը բառին վերջ գորս մնացած է, անկէ է, որ հայրն ուր Վատ' ալ կար հայր-ի մօն եւ խօսղները մոտածելով, որ ձաօսուի մէջ զնուուող ն ալ նման է, վերջ չ- հնչած չեն:

6. Տրանս.-հայ. անկանուուց (անգաձնիւր) կըսեն, զատ ալ պիտ անկանջու: Գրաբ ա-նջ ականյ-էն յ հիմ արտասանութեամբ ար.-հ. ան-սի մէջ մնացած է, բայց ն-ի աեղափոխութիւն ալ բառական հին է, որպէս ետեւ անհամբ աղց-եան տոկ ի գործածուած է, որ աշխ.-ի մէջ ընդիւն է: Գրաբ. ակայ = հնդեւր. *տակ-ի ու-էն է ս-լուոյ նինշանակութեամբ առ յուն. ծխուա պատմ., գութ. hausjan, նրգ. hören (*պառ և լուլ (8) հնդեւր. արմ.-էն):

(Հայունավելիք) զորկս ԲԱՐՈՒՊԱԿԱՆԵՐԱՆ



ԵԿՆԱՑ ԳՈՒԽԻ ԸՐԵՐ ԾՐԵՐ ԾՐԵՐ

(ՀԱՅՈՒՆԱՎԵԼԻՔ)

Գ Լ Ո Ւ Խ Դ .

Ը Ն Ե Ր Բ բառեւն:

27. Ակնայ գաւառականին ընտիր բառերուն վրայ ուշագրութիւն գարձնելով՝ նախ եւ առաջ կ'արժէ ի մէջ բէրել այն արմատ բառ-երը որոնք կամ բլոցրովին անծանօթ են գրաբարին կամ ծանօթ արմատներու ուրիշ մէկ ձեւն կը ներկայացնեն: Այս արմատներն, մէծ մասամբ շատ հին կը թուին: Անոնք պէտք է ձեւարուել ըլլան լեզուին զարգացման այն նախնական շըջանին երբ տակաւին արմատի նոր ձեւեր կը ստեղծուին: Թէ ժողովորդը, եր պարզամտ համարձակութեամբ քանի մը նոր արմատական ձեւեւրու ծնունդ տուած ըլլայ պատմական ժամանակներու ընթացքին՝ կարելի է ենթադրել՝ առանց սակայն ապացուցանել կարենալու: Ակնայ գաւառականին արմատ բառ-երն մէկ քանին ալ այնու միայն նոր են որ նոր առամով մը, գրաբարին անծանօթ նշանա-